

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КІБЕРПРОСТОРИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У тезах визначено, наскільки рівень соціокультурної та національної свідомості українців у кіберпросторі підвищився під час повномасштабного вторгнення порівняно з минулими роками; надано інформацію щодо збільшення обсягів українськомовного контенту в мережі з метою залучення української аудиторії; доведено, що українська мова стала трендом 2022 року.

Ключові слова: розвиток української мови, мережа, кіберпростір, інформаційні технології, національна свідомість, тренд, повномасштабна війна, чинники, українськомовний контент.

Abstract

In theses determined to what extent the level of socio-cultural and national consciousness of Ukrainians in cyberspace increased during a full-scale invasion compared to previous years; provided information on increasing the volume of Ukrainian-language content on the network in order to attract the Ukrainian audience; it has been proven that the Ukrainian language has become a trend in 2022.

Keywords: development of the Ukrainian language, network, cyberspace, information technology, national consciousness, trend, full-scale war, factors, Ukrainian-language content.

Вступ

Останні події, зокрема повномасштабне вторгнення в Україну 2022 року, спричинили збільшення цікавості до української мови у сфері інформаційних технологій. Велика кількість авторів ресурсів, які раніше працювали виключно англійською, тепер активно впроваджують переклади та створюють наповнення сайтів українською. Цей тренд відображає потребу в культурній та мовній різноманітності в онлайн-середовищі та підтримку української ідентичності. Причиною такого руху може виступати підвищення національної свідомості українців, що є невід'ємним фактором розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання розвитку, збагачення, функціонування сучасної української літературної мови репрезентують праці зарубіжних і вітчизняних лінгвістів. Зокрема, «загальне розуміння поняття мовної ситуації досліджували П. Кононенко, Л. Скуратівський, Г. Шевхова, Л. Масенко, В. Русанівський, О. Мельничук, І. Білодід, О. Тараненко, І. Усаченко, М. Степаненко, О. Ткаченко та ін. Вони розглядали весь комплекс особливостей мови й різних сторін духовної культури нації, мовну політику в історичному аспекті розвитку українського суспільства, мову як ознаку державності, специфіку співвідношення компонентів культури з мовою, їх рівнями; перспективи розвитку та функціонування української мови в Україні, яка є свідченням розвитку людства. Над вивченням мовної політики з питань значення культурних і мовних чинників для збереження національної ідентифікації працювали О. Ткаченко, Л. Ковач, В. Отрешко, І. Ісаченко. Шляхи удосконалення державної мовної політики розглядала Г. Євсєєва. Білінгвальну комунікативність як лінгвоєкологічну проблему аналізували О. Бондар, В. Іванишина, Ю. Коваліва, Ю. Римаренко, Г. Ковальчук» [1, с.24]. Серед важливих праць, у яких висвітлено загальне розуміння поняття мови і мовної ситуації, виокремлюємо монографії та статті Ю. Шевельова, Дж. Фішмана, У. Вайнрайха. Над дослідженням проблем мовної політики в Україні працювали: С. Здіорук, В. Нагорний, С. Гнатюк та ін. У наукових працях [1-4] розглянуто мову як визначальний чинник ідентичності української нації, генетичний код та феномен спільноти. Водночас на сьогодні ще не створено довершених універсальних теорій, які можна було б покласти в основу розгляду розвитку української мови в кіберпросторі. Розглянута проблема належить до царини найскладніших, досі ще мало висвітлених. Тому це дослідження є конче актуальним і необхідним.

Метою розвідки є спроба проаналізувати розвиток української мови в кіберпросторі; визначити, наскільки рівень соціокультурної та національної свідомості українців у кіберпросторі підвищився під час повномасштабного вторгнення.

«Мову називають акумулятором, інтегратором суспільства і культури» [2, с.155]. «Вона – найбільше багатство народу. Тому кожне суспільство, кожний народ оберігає її як святиню. Наймилішою і найдорожчою для людини є її рідна мова. Бо рідна мова не тільки зберігає світлі спогади з життя людини, а й зв'язує її із сучасниками. У ній чується голос предків, відлунюють перегорнені сторінки історії свого народу. Вона є тим найдорожчим і найміцнішим зв'язком, що з'єднує всі покоління народу в одне велике історичне живе ціле» [3, с.46]. «Ознаками освіченості, інтелігентності мають стати досконале володіння державною мовою та висока культура спілкування» [4, с.74].

Українізація мережевого контенту може бути спричинена кількома чинниками, які варіюються від соціокультурних до політичних та економічних змін, а саме:

- З боку культурної та національної ідентичності, розширення українськомовного наповнення у сфері інформаційних технологій може бути спрямоване на зміцнення української мови та культурного простору в інтернеті.

- Події, пов'язані з повномасштабним вторгненням, можуть викликати зростання патріотичних почуттів та бажання віддати перевагу українській мові як засобу вираження своїх поглядів та ідей.

- Зростання аудиторії з України або інших українськомовних країн може стимулювати авторів ресурсів до перекладу та створення контенту українською мовою для полегшення сприйняття та залучення нових читачів.

- У зв'язку з підтримкою української культури та мови ІТ-ресурси можуть віддавати перевагу українському наповненню як способу підтримки мови та культури.

- Політична ситуація в Україні може стимулювати міжнародне співчуття та підтримку, що може проявитися в збільшенні уваги до української мови в онлайн-середовищі.

Загалом, цей рух впровадження українськомовного контенту в інформаційні технології може мати різні мотивації, але він відображає збільшення цікавості до української мови та культури в онлайн-середовищі в умовах сучасних геополітичних подій.

Протягом останніх кількох років українська мова стала все більш популярною в кіберпросторі. Згідно з дослідженням, опублікованим на сайті LanguagePolicy [5], українська мова в Інтернеті стала більш доступною для користувачів, що сприяло збільшенню кількості українськомовних ресурсів та контенту. За даними DetectorMedia [6], на початку 2023 року 80% українців використовували українську мову для формального спілкування, що свідчить про зростання популярності української мови в цифровому просторі. За даними Chytomo [7], з лютого 2022 року кількість українськомовних повідомлень у соціальних мережах зросла на 20%, що свідчить про збільшення популярності української мови у технологічному середовищі.

Українська мова стала трендом 2022 року. За даними Duolingo [8] цього року відбувся сплеск серед охочих знати її: понад 1,3 млн людей почали вивчати державну. Цікаво, що значний попит на українську мову спостерігається в далеких від нас країнах – Аргентині, Японії, В'єтнамі. 57% українців стали більше спілкуватися або повністю перейшли на українську мову з початку повномасштабної війни. Про це свідчать дані опитування, проведеного компанією GradusResearch на замовлення "Суспільного" [9]. 42% українців стали спілкуватися українською більше, а 14% повністю перейшли на державну мову. 54% мешканців невеликих міст (з населенням менше ніж 50 тис.) і 60% мешканців великих (з населенням більше ніж 250 тис.) стали спілкуватися українською більше. Наприклад, у столиці України – місті Києві – українською стали спілкуватися на 12% більше ніж до початку війни і цей показник росте. 16 липня 2022 року набрала чинності низка нових норм закону "Про забезпечення функціонування української мови як державної" (2019 року). Офіційне спілкування на різних рівнях та в різних сферах має відбуватися державною мовою. Зокрема, українська мова обов'язкова в рекламі, медицині, у громадському транспорті, у діловодстві та звітності, освіті й науці, технічній та проєктній документації, обслуговуванні, культурі тощо. Усі інтернет-ресурси, зареєстровані в Україні, зокрема інформаційні, повинні мати основну версію інтернет-представництва українською мовою, яка має завантажуватися для користувачів в Україні за замовчуванням. Нормативним є розповсюдження та розвиток української мови в розважальних галузях: іграх, фільмах та серіалах онлайн тощо.

Однак, не дивлячись на зростання популярності української мови в кіберпросторі, вона все ще зустрічається зі значними викликами. Зокрема, згідно з дослідженням, опублікованим на сайті ResearchGate [10], користувачі Інтернету, що спілкуються електронно в публічному просторі за допомогою віддалених сервісів, піддаються загрозам із боку новітніх технологій. Крім того, згідно з дослідженням, опублікованим на сайті CSIS [5], Росія використовувала кібератаки проти України для знищення або пошкодження інфраструктури та даних.

Висновки

Отже, незважаючи на ці виклики, зростання популярності української мови в кіберпросторі свідчить про те, що українці все більше використовують свою рідну мову в цифровому середовищі. Тому плекаймо нашу рідну українську мову, любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її, оскільки мова для України – це питання існування. Необхідно насолоджуватися можливістю вільно спілкуватися рідною мовою на своїй, вільній землі, оскільки мова живе в кожному з нас, вона існує, допоки нею розмовляють. Рідна мова – вияв власної гідності й самоповаги, маркер належності до великої, волелюбної спільноти. Бути патріотом – це не лише любити свою землю, а й любити і знати рідну мову, правильно та дбайливо нею користуватися, розвивати та популяризувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Л. Є. Мова як визначальний чинник ідентичності української нації / Л. Є. Азарова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки. – 2018. – Вип. 292. – С. 24 – 32.
2. Азарова Л. Є. Мова як генетичний код нації. / Л. Є. Азарова // Записки з українського мовознавства. Українська ментальність. Діалог світил. – Одеса: Астропринт, 2003. – Вип. 12. С. 154 – 161.
3. Азарова Л. Є. Мова як феномен нації / Л. Є. Азарова // Лінгвістичні дослідження. Зб. наук. праць. – Вип. 24. – Харків, 2008. – С. 43 – 49.
4. Азарова Л. Є. Двомовність: причини й наслідки / Л. Є. Азарова // Рідний край : Альманах Полтавського педагогічного університету. – Полтава, 2015. – № 2 (33). – С. 71–74.
5. CyberWarandUkraine. URL: <https://www.csis.org/analysis/cyber-war-and-ukraine> (дата звернення: 31.01.2024).
6. КМІС: 80% українців – за домінування української в усіх сферах. Більшість уже обирають її для формального спілкування. URL: <https://detector.media/infospace/article/206866/2023-01-10-kmis-80-ukrainsiv-za-dominuvannya-ukrainskoi-v-usikh-sferakh-bilshist-uzhe-obyayut-ii-dlya-formalnogo-spilkuвання-infografika> / (дата звернення: 31.01.2024).
7. Як змінилися кількість української мови в соцмережах з лютого. URL: <https://chytomo.com/iak-zminylysia-kilkist-ukrainskoi-movy-v-sotsmerezakh-z-liutoho/> (дата звернення: 31.01.2024).
8. How Duolingo Is Responding to Crisis In Ukraine. URL: <https://blog.duolingo.com/duolingo-statement-ukraine/> (дата звернення: 01.02.2024).
9. Градус українського суспільства під час війни / восьма хвиля. URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/wartime-survey-ukrainian-society-eighth-wave/> (дата звернення: 01.02.2024).
10. The 2022-2023 Russia-Ukraine War and Cyberspace Threats. URL: https://www.researchgate.net/publication/373855591_The_2022-2023_Russia-Ukraine_War_and_Cyberspace_Threats (дата звернення: 31.01.2024).

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: azarova.larusa@gmail.com

Іванова Людмила Євгенівна – студентка групи 1БКС-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: milaiivanova2609@gmail.com

Azarova Larisa Evstakhiivna – doctor of philological sciences, professor, head of the department of linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: azarova.larusa@gmail.com

Ivanova Lyudmila Yevheniivna – student of group 1BKS-23b, Faculty of Information Technology and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: milaiivanova2609@gmail.com